

Consideravit semitas domus suae (kázání na den sv. Alžběty, Q32)

Consideravit semitas domus suae et panem otiosa non comedit

Dobrá žena prozářila zákoutí svého domu a nejedla svůj chléb v nečinnosti.

Ten dům znamená duši v [její] úplnosti a zákoutí domu znamenají duševní síly. Jeden pradávný mistr říká, že duše byla vytvořena uprostřed mezi jedním a dvojím. Oním jedním je [její]věčnost, jež se stále sama [svou silou] uchovává a je [v ní]nesložená. Oním dvojím je [její]čas[nost], jež se proměňuje a zmnožuje. Chce tím říci, že duše svými nejvyššími silami dotýká věčnosti, to je Boha, a nejnižšími silami se spojuje s časem, a díky tomu podléhá proměnám a má náklonnost k tělesnosti, a tím trpí škodu. Kdyby duše poznávala zcela jako anděl, nikdy by nestoupila do těla. Kdyby mohla Boha poznat bez [prostřednictví] světa, nebyl by jejím prostřednictvím nikdy svět stvořen. A svět byl skrze ni stvořen právě proto, aby se vycvičil a posílil zrak duše, aby snesl božské světlo. Lidské oko by nesneslo ani světlo slunce, které nedopadá na zemi přímo, ale je [nejprve] obklopeno vzduchem a všemožně rozptýleno. A právě tak je božské světlo příliš silné a jasné, než aby je duše snesla, kdyby nebyla podepřena a povznesena hmotou a podobností [s Bohem]¹ a nebyla tak vedena a [postupně] uvykána božskému světlu.

Svými nejvyššími silami se duše dotýká Boha - a tím se také utváří podle Boha. Bůh se utváří podle sebe sama, má svoji podobu od sebe a od nikoho jiného. A jeho podobou je, že se naprosto poznává a je celý světlo. Když se ho duše dotkne pravým poznáním, připodobní se mu. Ať obtiskneme pečeti do zeleného vosku, nebo do červeného, nebo třeba i někam na nějakou látku, je to pořád stejný obraz. Když pečeti pronikne voskem úplně takže žádný vosk nezůstane [po okrajích pečeti], aniž by byl vtělen do pečeti, je [vosk] bez rozlišení sjednocen s pečeti. A tak se i duše úplně sjednocuje s Bohem v podobě a obraze, když se ho dotkne pravým poznáním.

Svatý Augustin říká, že je duše tak vznešená a tak vysoce uzpůsobena nade všechny tvory, že nic pomíjivého, z toho, co pomine v soudný den, k ní nepromlouvá, ani na ni nepůsobí bez prostředníků. A těmi jsou oči, uši a pět smyslů: to jsou cestičky, jimiž se duše vypravuje do světa a svět zase [vstupuje] do duše. Jeden mistr praví, že duševní síly se [vždy] vrátí do duše s bohatým ovocem; kdykoli vycházejí ven, něco s sebou zpět přinesou. Proto musí člověk bedlivě střežit své oči, zda [ne]přinášejí dovnitř něco, co je jí škodlivé. A já jsem si jistý, že ať dobrý člověk spatří cokoli, učiní ho to lepším. Jestliže spatří něco zlého, poděkuje Bohu, že ho od toho uchoval a prosí za ty, co za to odpovídají, aby je Bůh obrátil. A spatří-li něco dobrého, zatouží po tom, aby se to i jemu stalo.

Takže se máme dívat dvojím způsobem: abychom odstranili, co je škodlivé, a abychom si přisvojili, co nám schází. Už jsem vám to říkal vícekrát: Kdo se hodně postí, mnoho bdí a konají veliké skutky, a [přitom] nenapraví své nedostatky a své mravy, v čemž by měli především prospívat, klamou sama sebe a d'ábel se jim směje. Jeden člověk měl ježka a zbohatl tím. Bydlel totiž u moře. A kdykoli ježek zjistil, kam se otočí vítr, a odkud přijde, naježil ostny a obrátil tím směrem svá záda. Tu šel muž k moři a promluvil na ně: „Co mi dáš, když ti povím, kam se obrátí vítr?“ Tak prodával vítr a zbohatl na tom. A tak by také člověk doopravdy zbohatl z ctností, kdyby zjistil, v čem je nejzranitelnější a tam by obrátil svou pílí, aby [právě] v tom prospíval, a aby to překonal.

¹ Význam si sřejmě žádá jiné rozdělení atributů: *podepřena /upevněna (gestaetetiget) hmotou a povznesena (ufgetragen) podobou (bi glichnisse)*

A to pilně činila svatá Alžběta. Moudře opatrovala zákoutí svého domu. A proto „se nebála zimy, neboť její čeleď byla oděna dvojitým oděvem“. Poněvadž se střežila toho, co by jí mohlo uškodit. Svou pílí směřovala k tomu, čeho se jí nedostávalo, aby to doplnila. Proto „nejedla svůj chléb v nečinnosti.“ A také své nejvyšší síly obrátila k Bohu. Nejvyšší duševní síly jsou tři: první je poznání, druhé je [takzvaná] irascibilis, to jest vzhůru směřující síla, a třetí je vůle. Když je duše přitahována k pravému poznání, k oné jednoduché, nesložené mohutnosti, kterou člověk poznává Boha, nazývá se duše světlem. A Bůh je také světlo, a kdykoli se vlije do duše božské světlo, sjednotí se duše s Bohem jako světlo se světlem; proto se mluví o světle víry, neboť je to božská ctnost. A kam už duše se svými smysly ani silami nedokáže dospět, tam ji přenese víra.

Druhou [schopností] je síla vzpínající se vzhůru, jejíž vlastní účinek je v tom, že směřuje vzhůru. Jako je oku vlastní, aby spatřovalo tvary a barvy a uchu je vlastní, aby naslouchalo sladkým zvukům a hlasům, tak je duši vlastní, aby díky této své schopnosti neustále směřovala vzhůru; a pokud se při tom ohlíží [někam] stranou, upadne do pýchy, což je hřích. Nesnese, aby bylo něco nad ní. Domnívám se, že dokonce ani nesnese, aby byl nad ní Bůh; pokud není v ní a nemá ho – Boha právě tak jako sama sebe, nespočine. Touto schopností je Bůh duši vnímán jakožto vzdálený, jak to dokáže i [ostatní] stvoření, a proto se nazývá nadějí, a to je také božská ctnost. Díky ní má duše v Bohu velikou důvěru, takže si myslí, že Bůh v celém svém bytí nemá nic [takového], co by nemohla přijmout. Velký Šalamoun říká, že „kradená voda je sladší než jiná“. A svatý Augustin říká, že hrušky, které ukradl, mu byly sladší, než ty, co mu koupila jeho matka, protože byly [něco] zakázaného a nedostupného. A tak je i duši mnohem sladší milost, kterou si vydobude zvláštní moudrostí a pílí, nežli ta, jež je pro všechny.

Třetí silou je vnitřní vůle, jež je jakoby obličejem neustále obrácena k Bohu a vstřebává do sebe od Boha lásku. Tak je Bůh vstřebán do duše a duše do Boha a nazývá se [to] božskou láskou, a to je také božská ctnost. Boží blaženost záleží v trojím: v poznání, jež sama sebe neustále poznává; za druhé ve svobodě, že je pro stvořené neuchopitelný a nepostižitelný; a pak v úplné dostačitelnosti, neboť postačí sobě i veškerému stvoření. A v tom je též dokonalost duše: v poznání a pochopení [toho], že ji Bůh uchopuje, a ve spojení v dokonalé lásce. Chcete vědět, co je to hřích? - Odvrácení od blaženosti a od ctnosti, z toho pochází veškerý hřích. O tyto kouty se má postarat každá blažená duše. Proto „se nic nebojí zimy, neboť i její čeleď je dvojitě oděna.“, jak o ní praví Písmo. Oděla se do síly vzdorovat vši nedokonalosti a ozdobila se pravdou. Tato žena byla obdařena mnohou ctí zevně, od světa, a uvnitř se oděla pravou chudobou. A když selhala vnější útěcha, utekla se [tam], kam se utíká veškeré stvoření, pohrdla světem i sebou. Tím vystoupila nad sebe [sama] a vysmála se těm, kteří se jí vysmívali, a již se tím [vůbec] netrápila a neopustila pro to svoji dokonalost. Toužila čistým srdcem umývat a ošetřovat nemocné a nečisté lidi.

Abychom tak pročistili zákoutí svého domu a nejedli svůj chléb v nečinnosti, nám pomoz Bůh. Amen